

AGORA

1 - 1986

Agora har atter bedrevet en redaktionel fælles-akt - det er jo oppe i tiden - og resultatet af vor fertilitet kan bl.a. beskues i dette nr., hvor vi atter engang publicerer studenter-arbejder, hvilket primært vil sige 10-dages-opgaver. Intentionen er naturligvis at oplyse vor læzerskare og vise flagef; forfatterne får samtidigt resultatet af deres anstrengelser vist for et større publikum end det egentligt tiltænkte.

Men desuden barsler redaktionen i den nærmeste fremtid med to numre af de lidt sødt-sovende "Themata" og introducerer "arbejds-papirer", der er tænkt som opfølgning/udbygning af seminarer og tekstgennemgange.

Og i dette nummer starter Hanne Lavér Hansen sin tegneserie RARUS RUS og forlanger derved de filologiske traditioner i denne genre. Lad os alle håbe, den er morsommere end "Egoland"; ja, jeg griner aldrig af den - jeg forstår den nok ikke, eller også mangler jeg humoristisk sans.

I dette nummer er der derimod - hvilket er utypisk - intet bidrag fra Simon Laursen, der med dette nummer forlader Agoras redaktion og går til de evige Civilforsvars-marker. For mange år siden (længere end nogen af os bryder os om at huske) startede Simon og undertegnede her på stedet. Ret hurtigt kom han ind i redaktionen af Agora, og siden har han uden sammenligning været den der har knoklet med at få denne nogenlunde periodiske publikation ud. Der findes numre af Agora, der er forfattet, skrevet, trykt, pakket og omdelt fra hovedkvarteret i Mejlgade. Men energien er jo kun den ene side af sagen: Simons indlæg har altid været præget af stor dybde og viden, der har åbnet mange øjne på os mere almindelige. Et ord sammenfatter Simons forhold til de klassiske fag i almindelighed og hans indsats for Agora i særdeleshed: engagement. Personligt kan jeg heller ikke skrive dette uden at nævne, at han er en ualmindelig god kammerat.

Mere vemodigt er det dog ikke, end at det nærmest ville være i strid med naturlovene, hvis ikke også fremtidige sider af Agora bar signaturren: Simon Laursen.

Fra det vemodige til det ærgerlige:

Bertel Haarders forslag til gymnasie-reform er blevet mødt med megen kritik, hvilket i sig selv vel er godt ud fra vore synspunkter. Nok så vigtigt er det imidlertid at se på de kriterier, kritikken baserer sig på, og hvilke alternative forslag, der lægges frem. Således har gymnasie-rektorerne været blandt de kritiske, og på det nyligt afholdte møde i rektor-foreningen tog man bl.a. stilling til placeringen af det fag, der engang oprettede gymnasiet og gav skolerne na va. Vi citerer fra

INDHOLDSFORTEGNELSE:

Redaktionel kommentar

Meddelelser fra Institut for Oldtids- og Middelalderforskning:

Referater fra IR 85-6, 85-7, 85-8

Referat fra ekstraordinært møde 85-9

Referat fra IB 85-10, 85-11, 85-12, 85-9

Debat:

Brev fra Ole Thomsen

Noter 5) - af Giuseppe Torresin

Anmeldelse af Peter Brandes udstilling "Fortid" på Ny Carlsberg
Glyptoteket - af Dorte Wille

Ud med Grammatikken! - en énakter cum argumento et notis - ved
Søren Sørensen

En karakteristik af den biografiske genre hos Sueton - af Søren
Sørensen

Agoryllion:

Rarus Rus - af Hanne Lavér Hansen

Under rubrikken "Meddelelser fra Institut for Oldtids- og Middelalderforskning" bringes dokumenter fra instituttets kollegiale organer og øvrige informationer om instituttets aktiviteter og undervisning. Disse meddelelser er underskrevet med navn ledsaget af funktion i de pågældende organer. Alle øvrige indlæg dækker udelukkende underskriverens/underskrivernes personlige mening.

DEN NYE FORSIDE:

forestiller musen Kleio (Kleio og Kleio er som bekendt beslægtede), der lytter og fra dikadeerne får at vide, hvem der, som lam og slaver, holder en lang, stille sløsser, og hvem der taler og samtaler (Platons Phaidros 258 E).

det oplæg, styrelsen kom med:

("Indvending, nr. 6:)

Det sproglige gymnasium bliver meget lidt attraktivt, hvilket vil reducere tilgangen, således at fremmedsprogenes stilling bliver svækket - i modstrid med intentionerne. Latin bør opgives som obligatorisk fag for at gøre denne linje mere attraktiv og for at give luft til nødvendige timetalsændringer. Det fælles sproglige indlæringsselement må i stedet tilgodeses med et tværsprogligt grammatikkursus.

Man skal lade den næstsidste særnings udsagn - og især den første halvdel - ligge hér: det taler vist for sig selv. Lad os istedet se på den oldningsmæssige og pædagogiske tankegang, der i udtrykt konsekvens heraf uddybes i den sidste sætning. En tankegang, der betegner et nybrud i den danske gymnasieskole - ihvertfald når det siges fra den side, der må formodes at tænke mest på tradition, formål og pædagogiske metoder. Vi håber, at det ikke er skrevet på grundlag af en sammenfattende opfattelse af latin (:"latin = grammatikkursus"); men under alle omstændigheder må det være første gang et humanistisk område serveres som et orienterings-kursus: sprog er ikke fag, må tankegangen være: sproglige fag præsenterer ikke hver for sig en mangfoldighed af sprog, metode, kultur, æstetik og historie i den sammenhæng, netop sprogene sætter. Nej, sprog er tværfaglige grammatikkurser; fag er tværfag. Sådan synes tankegangen at være.

Naturligvis ved alle, at sprogene har en række formelle og indholds-mæssige ting til fælles, og at det kan udnyttes pædagogisk; vi ved endda, hvor de humanistiske communia kommer fra. Men at fag har ting til fælles, bør dem dog ikke til fælles- eller tværfag.

Man kan naturligvis også prøve at se det som noget positivt, at latinen sådan på falderebet identificeres som det fag, der varetager indlæringen af de gymnasiale sprogs grundlæggende love og begreber. Det har vi jo også altid selv vidst. Problemet er blot, at den tvær- og fællessproglige grammatik, der præsenteres som alternativ, også må skulle anvendes fag-specifikt for de enkelte sprogfag - det må jo være formålet med det hele. Og en sådan pærevalling eksisterer desværre ikke; hvert sprogfag har af indlysende grunde og med lang pædagogisk praksis sin egen specifikke grammatik, terminologi osv., når vi først er ovre de grundlæggende regler og kategorier.

Det hele minder om en synsvinkel, der blev inddraget i forbindelse med diskussionen om latinens afskaffelse (1. trin) i folkeskolens 9. klasser. Her skrev "Dansk Pædagogisk Tidsskrift" (jvf. "Latin - et Skoleeksempel", s. 162) bl.a., at godt nok betød latin-undervisningen, at eleverne lettere

kunne gennemskue fremmedord - altså med reference til sprogets indhold, men - voila! - særlige, man fristes til at sige: tværsproglige, kurser og lærebøger kunne erstatte det. Vi husker, at det var et pædagogisk tidsskrift, der skrev dette og bag de fikse formuleringer plæderede for noget, der i pædagogisk praksis ikke er andet end terperi og udenadslære; og hvor er disse kurser og lærebøger i øvrigt blevet af?

Lad mig til slut henvise til artiklen "Ud med grammatikken!" under "Debat", hvor vi har gravet et dokument frem, der kan give de yngre af vore studenter og andre et indblik i tankegangen i de forkaledede post-68'ere, der danner baggrund for, at folk kan tænke sådan.

Søren Sørensen, på redaktionens vegne.

PS: Hanne Smith hedder Smith og ikke Schmidt, som vi fejlagtigt skrev i sidst nummer. Vi beklager fejlen.

Referat af møde i Institutrådet mandag d. 3.6. kl. 15.00
i lokale 226, bygn. 322.

Til stede: Bodil Due, Otto Steen Due, Poul Ole Jastrup, Holger Friis Johansen, Bent Dalsgaard Larsen, Erik Ostenfeld, Marianne Randrup Christensen, Kirsten Wellner.

Fraværende med afbud: Inger Echammari, Giuseppe Torresin, Erik Hjortshøj, Ole Thomsen, Steen Rønnow.

Fraværende uden afbud: Hanne Laver Hansen, Jette Larsen, Willy Schmith.

Til referent valgtes Bodil Due

1. Godkendelse af dagsorden

Dagsorden blev godkendt.

2. Godkendelse af referat af IR-mødet 20.5.1985

Til pkt. 3 indføjedes efter "vægtningen" "og fordelingen", udnyttelse ændredes til anvendelse og lærerbestanden til lærerkapaciteten.

3. Bemærkninger til referat af IB-mødet 29.4.85

Ingen

4. Meddelelser fra bestyreren

Bestyrelsen refererede om:

- a) Sin skrivelse til fakultetet om aftale med teologerne.
- b) Kulturaftalen med Belgien, Rumænien og Bulgarien.
- c) Skrivelse fra SN med begrundelse for magisterkonferens.
- d) Tværfagsopslag
- e) Skrivelse fra dekanen om lokaleforhold. I den forbindelse refererede BDL om vanskelige forhandlinger i husudvalget.
- f) Undervisningsassistance E85
- g) Referat fra mødet i arbejdsgruppen vedr. JÅU.

h) Forslag til Universitetsfestival. Man enedes om at afvente aktivitetsudvalget.

i) Skrivelse af 20.5 fra HF vedr. humanistbekendtgørelsen.

j) Endelig meddelte bestyreren, at der var indkaldt til møde 7.6 i forskerrekrutteringsudvalget og vedr. "salgsplanen".

5. Meddelelser fra fakultetet

Ingen yderligere meddelelser.

6. Meddelelser fra SN

Ingen i betragtning af pkt. 7.

7. Forslag fra SN for de klassisk filologiske fag om grunduddannelser (høring)

SN-formanden orienterede indledningsvist om arbejdet i SN og understregede den enighed og samarbejdsvilje, der havde præget arbejdet. Specielt de studerende havde gjort en stor indsats.

SN beklagede de nedskæringer i pensum, som den pålagte ramme havde nødvendiggjort.

Under den efterfølgende høring udtrykte bl.a. BDL og OSD deres tilfredshed med det opnåede resultat og forståelse for SN's vanskeligheder.

Der var ingen kritik af forslaget.

8. Evt.

Intet

Referat af møde i Institutrådet tirsdag d. 29.10.85 kl. 15.05 i
byggn. 325, lokale 436.

Til stede: Bodil Due, Otto Steen Due, Poul Ole Jastrup, Holger
Friis Johansen (fra ca. 15.30), Bent Dalsgaard Larsen,
Erik Ostenfeld (til ca. 16.30), Giuseppe Torresin,
Marianne Randrup Christensen, Catherine Girard, Villy
Schmith,
Grete Flarup Hansen, Elin Løyche.

Fraværende
med afbud: Erik Hjortshøj, Ole Thomsen, Inger Echammari, Hanne
Laver Hansen, Jette Larsen, Steen Rønnow, Kirsten Wellner.

- 0 -

1. Godkendelse af dagsorden.

Dagsordenen blev godkendt.

2. Godkendelse af referat af IR-mødet 3.6.1985.

Referatet blev godkendt.

3. Bemærkninger til referater af IB-møderne 13.5, 3.6, 17.6, 25.9.

Ingen.

4. Meddelelser fra bestyreren.

Bestyreren meddelte:

- at der fra AU og KU var sendt en støtteskrivelse for vort søsterinstitut i Odense,
- at der føres forhandlinger med universitetsforlaget om udgivelse af den danske du Cange,
- at C. & M. 637, var færdiggjort og afleveret til trykning,
- at man havde modtaget en forespørgsel fra husudvalget om brug af mødelokalet,
- at man fra direktoratet havde modtaget forespørgsel om ansøgning til puljeordning,
- at der havde været afholdt et kontaktudvalgsmøde i Kbh. BD deltog.

5. Meddelelser fra fakultetet.

Bestyreren orienterede om:

- de nye nedskæringsplaner,
- ansættelse af kursusledere (AKS),
- den fortsatte diskussion om "salg ud af huset",
- opslag af stilling som informationschef,
- valgproblemer for valggruppe I.

6. Meddelelser fra studienavnene.

Studienavnsformanden orienterede om arbejdet i SN, hvor hovedsagen var færdiggørelsen af de nye overbygningsuddannelser. Planerne for de to-årige skulle være færdige i slutningen af november. Mulighederne for 1- og 1½-årige uddannelser undersøges i øjeblikket ved forhandlinger med andre fag, men det var endnu for tidligt at udtale sig herom. Konferens-spørgsmålet var stadig uafklaret. Der havde været kontaktmøde mellem de tre universiteter på SN-plan om de nye eksamensordninger, som bliver ret forskellige.

Planen for næste semester ville foreligge i løbet af ca. 14 dage, men det kunne allerede nu meddeles, at Prof. Sløk ville forelæse om retorik og filosofi på baggrund af Platon's Gorgias.

Fællesugen ville starte 4.11.

7. Drøftelse af vægtning af undervisning på JÅU.

Et udvalg under IB bestående af BD og CG havde på baggrund af de medvirkende læreres opgørelser udarbejdet en oversigt over undervisningsindsatsen, som viste sig at stemme nogenlunde med fakultetets praksis. Man må regne med at forbruget vil ligge på ca. 7 timer pr. semester pr. kursus. På indeværende tidspunkt kunne de medvirkende læreres tilgodehavende opgøres således at POJ havde 3½, EO 2½, GT ca. 3 og OSD ca. 1 timer til gode.

8. Drøftelse af undervisningssituationen i anledning af aftalen om ressourceoverførsel til TF.

Drøftelsen kom især til at centrere sig om et forslag fra GT, som egentlig havde været beregnet på SN, men på grund af sygdom ikke havde været behandlet. Imod et pointsystem som det foreslåede talte OSD, EO og BD, mens HFJ fandt at man burde undersøge konsekvenserne nærmere. Såvel hensyn til forskning og til de studerende som fagretslige aspekter blev berørt i diskussionen. GT understregede, at det var et forslag og forklarede enkelte punkter nærmere. Bestyreren konkluderede at drøftelsen måtte fortsættes på et andet møde.

Mødet sluttede ca. kl. 17.00.

Bodil Due
referent

Referat af ekstraordinært institutrådsmøde mandag den 25.11.85
kl. 10.15.

Til stede: Bodil Due, Otto Steen Due, Poul Ole Jastrup, Holger Friis Johansen, Bent Dalsgaard Larsen, Erik Ostenfeld, Giuseppe Torresin, Grete Flarup Hansen, Elin Løyché, Catherine Girard, Marianne Randrup Christensen, Hanne Lavér Hansen, Willy Schmith.

Fraværende med afbud: Erik P. Hjortshøj, Ole Thomsen, Inger Echammari, Jette Larsen, Steen Rønnow, Kirsten Wellner Jensen.

- 0 -

Til dagsordenen stillede POJ forslag om at bytte om på de to punkter, mens bestyreren fastholdt og forklarede den udsendte orden. Ved afstemningen stemte 6 for ændringsforslaget, 3 imod, mens 4 afholdt sig fra at stemme.

Punkt 1 blev således: Fordelingen af undervisningen i F86.

Til dette punkt var udsendt et forslag. Dette forslag vedtoges efter en diskussion især af vægtningen af forløbene for 1. års studerende. Det vedtoges at gøre vægttimer = skematimer.

Efter dette accepterede de enkelte lærere deres respektive programmer, idet dog GT udtrykte utilfredshed med at han ikke havde fuldt program. Han påpegede, at det udsendte forslag ikke tog hensyn til reduktion for bestyrerpost og mente, at dette ville kunne bringe problemet ud af verden. BD forklarede, at hun havde fået "afsæt" alle punkter på SN's "ønskeseddel" og at programmet som det så ud kunne afskaffe en del af det opsamlede kompensationsproblem, hvilket i betragtning af ressourceproblemerne ville blive vanskeligt senere. Hertil erklærede GT at han ikke havde forlangt og ikke ønskede kompensation.

Under en diskussion mellem HFJ, BD og GT blev der fremført det princip, at en lærer der får tilbudt kompensation i et semester af TR og ikke ønsker at benytte den, ikke kan gøre krav på den i de efterfølgende semestre.

Punkt 2: Fortsat drøftelse af ressource- og kompensationsproblematikken.

Til mødet forelå dels to breve fra BDL samt en oversigt over studenterdeltagelse i undervisningen i E85, dels blev der på mødet af GT uddelt et papir i fortsættelse af sammes arbejdsrapport om ressource- og kompensationsproblemer fremlagt 21.10.

På mødet udspandt der sig en livlig diskussion om problemerne, der imidlertid var så store, at man måtte erkende, at man umuligt kunne blive færdig. Der var enighed om, at diskussionen skulle fortsættes senere. Fra fleres side blev det fremhævet at forskningen ikke måtte lide skade samtidig med at undervisningen ikke skulle forringes kvalitativt. Alle beklagede, at instituttets ressourcer var blevet beskåret så kraftigt, ligesom alle erklærede deres villighed til at begrænse virkningerne heraf mest muligt for de studerende.

Mødet sluttede kl. 12.30.

Bodil Due
referent

AARHUS UNIVERSITET
INSTITUT FOR OLDTIDS- OG
MIDDELALDERFORSKNING

IR-85-9
20.1.86

Referat af ekstraordinært møde i IR den 9.12.85.

Til stede: Otto Steen Due, Bodil Due, H. Friis Johansen, Bent Dalsgaard Larsen, E. Ostenfeld, P.O. Jastrup, G. Torresin, Grete Flarup, Elin Løyché, Catherine Girard, Willy Schmith.

Fraværende med afbud: E. Hjortshøj, Ole Thomsen, Inger Echammari, Kirsten Wellner, Hanne Laver, Jette Larsen, Marianne Randrup Christensen, Steen Rønnow.

- 0 -

Eneste punkt på dagsordenen var høring af SN's forslag til eksamensordning for to-årige uddannelser i græsk og latin.

Til indledning beklagede SN's formand den korte tidsplan, man måtte arbejde under og henviste iøvrigt til de udsendte kommentarer til forslaget.

Under høringen var der især kritik af den nye prøve i oversættelse og formidling (§28).

Kritikken gik især på, at versionen var i læst tekst, samt på problemerne omkring den af eksaminanden definerede målgruppe. Kritisk holdning udtryktes af OSD, BD, POJ, BDL og EO. Der var enighed om, at version var en god og vigtig prøveform, og at den burde ligge i overbygningsuddannelsen.

SN's formand lovede, at problemerne ville blive diskuteret igen. Der var også beklagelse over, at man havde bibeholdt genrer og forfatterkravene og ikke som i grunduddannelsen reduceret disse. BDL fremhævede især sammenhængen mellem eksamensordning og turnusplan, hvortil HFJ erklærede, at det alene i betragtning af de nye ressourceforhold ville blive nødvendigt at tage turnusplanen op til fornyet overvejelse. GT beklagede den korte tid der ikke tillod en dybere diskussion af de mange problemer.

Mødet sluttede kl. 12.30.

Bodil Due
referent

Referat af møde i Institutbestyrelsen tirsdag den 8. oktober kl. 13.15
i instituttets mødelokale.

Til stede: Otto Steen Due (bestyrer), Bodil Due, Erik P. Hjortshøj,
Elin Løyché, Catherine Girard, Marianne Randrup Christensen.

- 0 -

- 1) Referat af IB-85-7 godkendt. Under punkt 7 oplystes det, at der forventes afholdt møde i Kontaktudvalget d. 24.10. i København.
Referat af IB-85-8 godkendtes. Under punkt 2 oplystes det, at der var begået en fejl dog ikke af Instituttet, idet forbruget i 1. kvartal på 9.000 kr. under databehandling er slettet af regnskabet. Man afventer nu afgørelsen om, hvem der skal betale.
- 2) På Fakultetsmødet d. 7.10. oplystes det, at der er 8 kandidatstipendier til fordeling. Det fagkyndige udvalg holder møde fredag d. 11.10.
Instituttet har modtaget skrivelse ad budgetteringen for BO-årene til FFL 1986. I 1987 skal Fakultetet spare 10 stillinger, i 1988 8,4, i 1989 8 og yderligere 30 stillinger inden ligevægtsituationen. Dette betyder, at man ikke kan udelukke fyringer i 1988. Bestyreren understregede, at det endnu var planer ikke realiteter.
BD orienterede om evt. sommerkurser for amerikanere af 3 ugers varighed. Modtaget referat af møde i "Salg-ud-af-huset" gruppen d. 25.9.
- 3) Mandag d. 21.10. kl. 14-16 gæsteforelæsning ved Niels Petter Gleditsch om "Fredsforskning og politik - hvilken betydning har fredsforskningen i den aktuelle sikkerhedspolitik?"
Under 7.10. modtaget ansøgning om ansættelse af langtidsledige i oktober kvartal 1985. Instituttet har dog allerede en langtidsledig ansat.
Under 3.10. modtaget valgmateriale. Sidste frist d. 11.11.
Under 30.9. modtaget skrivelse vedr. omklassificering af kontorfunktionærer (HK). Elin Løyché står som nr. 12, men endnu ikke afgjort, om hun rykker op.
Institutrådsmøde fastsat til d. 28.10. kl. 15.05. Udvalg bestående af BD og Catherine Girard nedsat til at se på EO's, GT's og POJ's opgørelser for anvendt tid på JAU.

Marianne R. Christensen
referent

Referat af møde i Institutbestyrelsen tirsdag den 22. oktober 1985
kl. 13.15 i instituttets mødelokale.

Til stede: Otto Steen Due (bestyrer), Bodil Due, Erik P. Hjortshøj, Elin Løyché, Catherine Girard, Marianne Randrup Christensen.

- 1) Referat af IB-85-9 godkendt.
- 2) Under 14.10. modtaget skrivelse fra dekanen vedr. ophævelsen af den nye repræsentationsområdefordeling for valggruppe 1. Et medlem af fakultetsrådet har forlangt frit forholdstalsvalg uden opdeling. Mandag den 28.10. er der indkaldt til møde for om muligt at nå til enighed.

Under 6.10. modtaget indbydelse til reception i Glyptoteket den 1.11. kl. 17 i anledning af Klassikerforeningens 50 års fødselsdag.

Modtaget referat af fællesmøde den 11.10. om salg ud af huset.

Under 7.10. modtaget brev vedr. evt. bidrag ud af huset. O&M vil som hidtil kunne bidrage med konsulenttjeneste til erhvervslivet m.v., bl.a. i nygrask.

Det nedsatte udvalg, som skulle bedømme Søren Sørensens ansøgning om kandidatstipendium, er godkendt og afgav den 18.10. sin indstilling.

Under 7.10. modtaget cirkulære fra Finansministeriet om time- og dagpenge m.v.

OSD og Peter Terkelsen har haft møde med Universitetsforlaget angående den danske Du Cange. Forlaget er interesseret.

De 5.000 kr. under databehandling, som instituttet anslås at skulle bruge i resten af 1985, afholdes af annuum, da det endnu er uvist, hvem der skal betale de 9.000 kr. som forsvandt fra regnskabet.

Institutrådsmøde fastsat til tirsdag den 29.10. kl. 15. Forberedelse af dagsorden, hvorunder BD gjorde rede for resultatet af arbejdet i udvalget, som skulle se på vægtningen af JAU.

Under 8.10. modtaget skrivelse vedr. rammefordelingen for finansåret 1987, fordelingen af puljer og indstillinger om optagelsestal. Uddeles som bilag til institutrådsmedlemmerne.

Fakultetet har besluttet at ansætte en informationschef.

Institutbestyrerens stedfortræder deltager torsdag den 24.10. i et møde mellem universiteterne angående klassisk filologis fremtid i Odense.

Mødet sluttede kl. 14.20.

Marianne Randrup Christensen
referent

Referat af institutbestyrelsesmøde mandag den 25.11.85 kl. 13.00.

Til stede: Bodil Due, Otto Steen Due, Erik P. Hjortshøj, Elin Løyche, Marianne Randrup Christensen, Catherine Girard.

Referat fra 22.10 godkendtes.

Bestyreren referede fra et møde i ASK. Han havde berørt problemerne med pris-sætning af tjenesteydelser.

Instituttet havde modtaget:

- a. brev af 15.11. fra Museum Tusculanums forlag om fondsbevilling på kr. 14.502,50.
- b. skrivelse af 13.11. med meddelelse om engangsbevilling af 16.9. på kr. 9.000 og bevilling på kr. 9.200 for salg af skriftligt undervisningsmateriale.
- c. pressemeddelelse af 13.11. om Middelaldersymposium 19-20.11. ved Odense Universitet.
- d. cirkulære om time- og dagpenge fra Lønnings- og Pensionsdepartementet.
- e. brev fra dekanen af 13.11. med valgopfordring til alle lærere ved HF.
- f. indkaldelse af ansøgninger til reparationer og vedligeholdelse. Bestyreren mente ikke, at instituttet i øjeblikket havde behov af denne art.
- g. brev fra fakultetet af 31.10. om ansøgning af puljemidler. I betragtning af sagens vigtighed og indviklede karakter ville bestyreren gennemgå skrivelsen grundigt på IR-mødet.
- h. oversigt af 1.11. over institutbestyrere og studienævnsformænd.

Bodil Due
referent

Referat af institutbestyrelsesmøde tirsdag den 17.12.85 kl. 13.00.

Til stede: Bodil Due, Otto Steen Due, Elin Løyche, Marianne RAndrup Christensen, Catherine Girard.

Fraværende
med afbud: Erik P. Hjortshøj.

Bestyreren orienterede om et møde 9.12. angående udlån og overflytning af faste lærere, som Dekanaten havde indkaldt institutbestyreren til. Dekanen havde på mødet udtrykkeligt sagt, at Institut for O&M havde opfyldt fakultetets pålæg. På mødet udtrykte Institut for Idéhistorie interesse for et kursus i antik filosofi, ligesom institutterne for Dramaturgi og Litteraturhistorie antydede et muligt samarbejde.

Instituttet havde modtaget:

- a. en henvendelse fra Italiensk SN i anledning af at det Italienske Kulturinstitut er i færd med at registrere alle for Italien og italiensk kultur relevante aktiviteter, undervisning og forskning. Alle interesserede opfordres til at henvende sig til Italiensk SN.
- b. brev af 16.12. fra Universitetsforlaget med positiv reaktion på ansøgning om udgivelse af den danske Middelalderordbog. Der skulle afholdes et møde, hvori bestyreren og Peter Terkelsen ville deltage.
- c. henvendelse 9.12. via Engelsk Institut om brev fra British Council om udveksling af lærere og studerende.
- d. brev fra Undervisningsministeriet i anledning af at der i januar skal forhandles kulturaftale mellem Danmark og Ægypten. Forslag kunne indsendes inden 15.1.
- e. mødeindkaldelse til 5.12. blandt sprogfagene om ansøgning til pulje til sprogomstilling.
- f. brev med besked om åbningstider mellem jul og nytår.
- g. oversigt over de til de kollegiale organer valgte repræsentanter i E85.

Bestyreren meddelte, at han ville indkalde til konstituerende møde i det nye institutråd i slutningen af januar.

Bodil Due
referent

Patissia, 11.dec.85

Da jeg for to timer siden skulle ud af døren for at møde min ven $\Theta\alpha\lambda\delta\rho\omicron\varsigma$ $\text{I}\rho\epsilon\mu\iota\delta\omicron\eta\varsigma$ et par hundrede meter henne i Patission(-gaden) til en kaffe, så jeg, der var brev fra Bepi. Tog det med derhen og læste udvalgte passager for ham. I ham, Bepi, har du fået en beundrer; specielt passag'en: " $\text{Μ}\iota\lambda\alpha\mu\ \gamma\iota\alpha\ \kappa\alpha\phi\acute{\epsilon},\ \delta\tau\alpha\nu\ \pi\acute{\iota}\nu\omicron\upsilon\mu\epsilon\ \kappa\alpha\phi\acute{\epsilon},\ \mu\iota\lambda\alpha\mu\ \gamma\iota\alpha\ \sigma\mu\omicron\rho\rho\epsilon\beta\rho\delta,\ \delta\tau\omega\ \tau\rho\acute{\omega}\mu\epsilon\ \sigma\mu\omicron\rho\rho\epsilon\beta\rho\delta$ " tror jeg vil få status af bonmot og løsen mellem $\Theta\alpha\lambda\delta\rho\omicron\varsigma$ og mig.

Jeg skriver til jer siddende midt i det elskeligste folk i Europa, måske også det mest nervøse, koleriske, ineffektive og aftalebrydende; men altså det der på baggrund af de nævnte fire rædslers herredømme i det daglige liv og alles sind får mest elskelighed, ja sødme ind i omgangen. Antidosis altså.

Jeg tror ikke, I må være bekymrede for tilstandene i Grækenland. Måske kan jeg beskrive det sådan: En vigtig ting at vide om Grækenland nu er, at her er ingen opposition fra højre, Nydemokraterne måtte i sommer se et dusin parlamentsmedlemmer bryde ud og under ledelse af en af deres bedste agitatorer, $\text{Κ}\acute{\omicron}\sigma\tau\acute{\eta}\varsigma\ \text{Σ}\tau\epsilon\rho\alpha\nu\acute{\omicron}\rho\omicron\upsilon\lambda\omicron\varsigma$, denne $\text{Δ}\eta\mu\omicron\kappa\rho\alpha\tau\iota\kappa\acute{\eta}\ \text{Α}\nu\alpha\theta\acute{\epsilon}\omega\sigma\eta$, $\text{Α}\nu\alpha\tau\alpha$ i daglig tale; det husker I måske, og ligegyldigt om Diana bliver en døgnflue, så er højreoppositionen uhjælpeligt splittet; og også internt i Ny Demokrati er der utallige fraktioner, og ingen er tilfredse med $\text{Μ}\eta\tau\omicron\sigma\tau\acute{\omega}\nu\eta\varsigma$ ' ledelse; højreaviserne skriver åbent herom. Apropos hans forgænger $\text{Α}\beta\acute{\epsilon}\rho\omicron\phi$, som naturligvis fyrer op under fraktionsdannelserne, så har der for nylig været premiere på et drama af ham "Valnøddetræer i Sten-jord", som alle aviser har rost, både tekst og udførelse; jeg skal selvfølgelig ind og se det; men det forlyser, at partiet har købt alle billetter til de to næste måneder. Der kan Ny Demokrati stå sammen, og dog... Ved premieren var der stor konkurrence om pressens bevågenhed blandt de indbudte højrespidser. Hvem vandt? Selvfølgelig gamle Katamanlis, der blev mødt af mængdens råb: "Du er vor præsident! Frels os!" Han venter naturligvis på at blive pater patriae endnu engang. - Altimens stod stykkets forfatter, $\text{Α}\nu\acute{\epsilon}\rho\omicron\phi$, og gråd. Jeg har alt dette fra en helsidesartikel i en højre-avis vel at mærke. I det hele taget er det min vane at alternere i mit daglige aviskøb mellem højre og PASOK, altså mandag $\text{Μ}\epsilon\sigma\eta\mu\beta\omicron\upsilon\lambda\eta$ (eller $\text{Κ}\alpha\theta\eta\mu\epsilon\sigma\eta\upsilon\lambda\eta$, som er bedre), tirsdag $\text{Τ}\alpha\ \text{Ν}\acute{\epsilon}\alpha$ (eller $\text{Ε}\lambda\epsilon\upsilon\theta\epsilon\rho\tau\omicron\upsilon\mu\lambda\alpha$ hvis kulturstof dog grænser sig til kulturreportage), onsdag igen højre, osv.

Men altså: PASOK har højre side fri. Fra venstre side er det derimod under konstant beskydning, ikke så meget i parlamentet som i fagbevægelsen; denne er nu dybt splittet og PASOK ekskluderer syndikatsfolk på stribe. Den kommunistiske del af fagbevægelsen har held til store, meget store mobiliseringer, generalstrejker i sidste måned og næsten hver dag punktstrejker, arbejdsstandsninger osv. Altsammen jo i protest mod PASOK-regeringens kraftige ryk til højre med lønstoppet i sidste måned.

Grækenland (PASOK) har enorme økonomiske problemer ja, men de politiske tror jeg ser overkommelige ud fra Andreas Papandreou's udkigspost i Kastrí. - Det er rigtigt, at den 15-årige Michalis blev dræbt under Polyteknikum-højtidelighederne (-demonstrationerne), og det er rigtigt, at en politibus derpå blev sprængt i luften af anarkister (det var da også en utrolig dum provokation at sende den politimand, der havde slået Michalis ihjel, på arbejde igen, som om intet var hændt). Men jeg tror ikke, Papandreou betragter anarkisterne som frygteligt uvelkomne. Tværtimod. I skulle høre hans taler om "pågribelse omgående" og "eksemplarisk afstraffelse". Det er jo folkeforenende ord. For resten er ikke én anarkist blevet pågrebet, endsige afstraffet.

Jeg har jo, hvad ang. Papandreou, tidligere hæftet mig ved hans føren sig frem som balkansk monark, vor tids Tito, og alt det er ikke blevet mindre udpræget. Der er ingen tvivl om, at han lægger an til at blive Republikkens Præsident (heller ikke ifølge den seriøse regeringspresse). Der er heller ingen tvivl om, at der stikker blodige kampe under, når for nylig den unge politiske chef for massemediernes, Laliotis, PASOK's unge håb, pludselig trak sig tilbage fra alle poster og fra sin aktivitet i partiet, ledsaget af en lang lang erklæring der fortrinsvis bestod af citater af Papandreou's taler om åbenhed og objektivitet, vel at mærke taler fra før 1981, da PASOK tog magten.

Men jeg vil, belært af den offentlige debat og af mine private samtaler navnlig med ovennævnte Faidros, som er den første tillidvækkende græker, jeg har kendt for alvor, som var PASOK (mine nære venner er ellers enten til højre eller til venstre for PASOK), jeg vil mere og mere betone, på trods af mit stadige ubehag ved stilen, at der virkelig blev sat en FORANDRING i gang i 1981, og at det går fremad, ud af den ekstreme centralisme, ud af småborgerlighed osv.

borgerlighed nødvendigvis, fordi jo Grækenland aldrig har haft et stort, selvtilidsfuldt, statsbærende borgerskab). Apropos: er det ikke et fremskridt, at den græske stat kan indlede en redegørelse for AIDS med ordene: οίλε ομοφυλόφιλε, hvad der ikke engang kun betyder: Mere homoseksuelle, men: Homoseksuelle ven. - Den græske stat!

Men min bedømmelse af alt dette er så vist hverken færdig eller fuldkommen. Blot ved jeg, at jeg næsten føler mig medansvarlig for, hvad der sker med Grækenland - som også I gør, og som enhver filhellener gør.

Men I skal vide, at jeg er godt inde i Thesmoforiazusai og glæder mig derved; kombinationen af mine medbragte bøger, det svenske, tyske og amerikanske institut samt det klassiske bibliotek på universitetet fungerer, specielt fordi Hanne Smith, uden hvem ingen af os ville være meget bevidt, fra SB vil sende mig mere sjældne artikler. Og minsandten om jeg ikke også tror, at jeg kommer i en god kommunikation med mine "tilsynsførende" på universitetet: professorerne Papanikolaou, Livadaras og lektor Bezantakos (specielt den sidste, der har disputeret om at-andre-holdning, μετάνοια, i Homer). På det svenske institut har jeg fået gode venner, kommer der tit. Og på stipendiefonden, I.K.Y., er damerne og jeg de bedste venner: κόρις 'Ολε!

"Jeg tror på gud," sagde jeg for et stykke tid siden til Faidros. Og så skulle I høre. Den mest glødende tale om lidelse i verden, om vulkanen i Mexico, om bedstemødrene, børnene, leret, slammene, mudderet, det kogende vand, om sygdomme - hvis der var en gud med magt over dette, måtte han være ond. Så der er ingen gud, sagde Faidros. Da han nogle dage senere spurgte, hvad det var jeg havde skrevet bøger om, og jeg bl.a. nævnte stoicisme og bemærkede, at stoikerne meget diskuterede de indvendinger mod tro på gud, han havde fremsat forleden, så spurgte han mig: "Hvorfor sagde du så ingenting dengang?" Og der sad jeg, rød uden på hovedet, og inden i hovedet opfyldt af et billede af Bepi tordnende mod danskere og flegma. Lidt senere sagde jeg så, hvad jeg tror om forsynet.

Han er cand. oecon. fra Det aristoteliske Universitet (universitetet i Thessaloniki).

Så sender jeg jer alle mine kærligste hilsener og ønsket om en glædelig jul og et godt nytår.

Ole

NOTER

- af Giuseppe Torresin

5) Om Suez-kanalen, Vejlbys kloakering og frekvensleksikon over det latinske sprog fra Lièges Universitet

De graver en kloak ned i markerne uden for mine vinduer. Hvis man ser på størrelsen og antallet af de anvendte gravemaskiner og på den kolossale mængde opdyngtet eller nedtrampet jord, ville man tro, at de var ved at grave Suez-kanalen. Det første en klassisk filolog tænker på, når han ser den slags, er hvor mange lidelser og ulykker, og hvor meget slid, disse maskiner sparer arbejderne for. En ikke lille del af den antikke befolkning var invalideret på grund af grave- og byggearbejder og de store værker i oldtiden, fra pyramiderne til romerske tunneller under bjergene, må have kostet utallige dødsopfre. Alt det og alt det slidende arbejde kan mennesker af idag være fri for. Det er sandt, at de ikke fysisk invaliderede i dag bliver angrebet kemisk af den moderne forurening, men dette kan trods alt ikke opveje de menneskeødelæggende virkninger af antikkens primitive teknik. Altså leve gravemaskinerne, som gør mennesker mere menneskelige!

Men med de kæmpestore maskiner graver de dog ikke Suez-kanalen, men en cloacula minuscula vejlbysensis. Det er fordi gravemaskinerne kun har bestemte standardstørrelser: skal man grave en 50 cm bred grøft, betaler det sig at bruge maskiner, der tager en 1½ meter bred skive jord op af gangen og at køre hele den opgravede jord væk med kolossale lastbiler, for så bagefter at dække den overflødig del af grøften igen. Det ville ikke betale sig at gøre anderledes. Maskinerne, det de kan og det de ikke kan, bliver bestemmende for menneskene.

Og så tænker jeg på "Dictionnaire fréquentiel et index inverse de la langue latine", som Lièges universitet har udgivet. Naturligvis har man stiftet et særligt institut: "Laboratoire d'Analyse Statistique des Langues Anciennes" (L.A.S.L.A.), og man har anvendt andre forskere ud over de fast ansatte ved laboratoriet. Folket betaler. For det tykke værk tager L. Delatte, Et. Euillard, S. Govaerts og I. Denooz ansvaret. I fortalen taler de med stolthed om det "monumentale" grundlag for leksikonet og om de millioner af oplysninger, som de har på magnetbånd. Jeg tøver ikke med at sige, at leksikonet kun er et monument over menneskelig tåbelighed og over spildt arbejde fra Laboratoriets side. En ydmygelse af menneskeheden. Som altid, når man tror at kunne undgå anvendelsen af hovedet.

Leksikonet er ikke lavet på grundlag af alle latinske forfattere, eller af forfattere fra én bestemt periode, men af et udvalg af digtere og prosaister: 17 forfattere med værker af meget forskelligt omfang og ikke

jævn fordeelt mellem 1. årh. før og 1. årh. efter Kristus. Jeg synes, udvalget er tilfældigt ud fra alle mulige synspunkter og jeg kan ikke forstå proportionerne mellem prosa og poesi. Hvorfor er kun Caesars Bellum Gallicum med, mens kun Historiae er udelukket fra Tacitus' værker? Hvor store er "ekstrakterne", som siges medtaget fra Ovids Metamorphoser og Livius? Er bl.a. "Senecas tragedier" også Octavia? Hvorfor så lidt af Ciceros filosofiske værker, mens alle Senecas filosofiske værker er med? "Det betaler sig ikke at se på disse detaljer", forestiller jeg mig, Liège-folkene ville svare. "Vi har samlet 794.662 tilfælde for optræden af ord, 582.411 i prosa og 212.251 i poesi. Kunne du med din blyant og dine problemer om Octavias ægthed gøre det samme?" Naturligvis imponerer disse tal, som når man skal gå forbi en svingende to meter høj gravemaskine, men hvis man ikke har solgt sin hjerne til IBM, er man i stand til at indvende: Hvis vi ikke kender antallet af alle ord i prosa og af alle dem i poesi, gentagelser iberegnet, kan vi ikke bruge leksikonet til noget! Proportionstal er vigtigere end absolutte tal!

Videre: vores sproganalytikere fortæller, at de har anvendt Forcellinis kriterier for præsentation af lemmaerne. Hvorfor de skulle have brugt kriterier fra en førvidenskabelig ordbog fra det 18. årh., istedet for Thesaurus' kriterier, ville være umuligt af forklare, med mindre man var så ondskabsfuld, som jeg er, og gættede, at de har brugt Forcellini, fordi Forcellini er fuldstændig og Thesaurus ikke er det. Med andre ord: de har ikke anvendt Forcellinis kriterier, men mekanisk anvendt Forcellinis lemmaer, med små ortografiske tilpasninger. Denne blanding af ultramoderne midler og ubevidst overført gammelt gods taler for sig selv.

Hvad er det, som vi ifølge hensigten skulle få at vide af leksikonet? Hvor mange gange et ord forekommer i det tilfældigt udvalgte corpus af latinske forfattere, som vi før talte om. Vi får f.eks. at vide, at ab optræder 4173 gange, 3617 i prosa, 556 i poesi. Men hvis jeg ikke kan få at vide, hvor stor en procent poesi-massen er inden for corpuset, siger disse tal intet.

Efter den alfabetiske ^{liste} ~~over~~ lemmaerne følger en liste over lemmaerne ordnet efter hyppigheden. Vi får at vide, at et forekommer 22059 gange, hvoraf 16278 er i prosa og 5781 i poesi, mens sum følger med 19001 tilfælde... Hvis man er interesseret i rekorder, som amerikanerne og japanerne er, så har man her spændende læsning. Den tredje liste er en liste over alle ordformer, alfabetisk ordnet med begyndelse fra det sidste bogstav, således at man kan finde alle formerne ved at slå op på endelserne: f.eks. -it, -unt, -a, -am osv. (tilbageløbende ordbog). Der er også tavler over forekomsten af grammatiske kategorier, kasus osv. Om alle listerne kan man sige det samme, som jeg sagde om den første angående vilkårligheden i udvalget. Om hyppigheden i prosa sammenlignet med poesi er der

ikke en oplysning, som man ikke kan finde bedre i Thesaurus, hvor den naturligvis gælder for hele den latinske litteratur og den er kommenteret og forklaret. I de fleste tilfælde giver også mindre ordbøger, f.eks. Oxford Latin Dictionary, som dog kun er et middelmådigt værk, flere og bedre oplysninger. Ja, også Forcellini!

I leksikonets anden liste er der 50 sider (100 kolumner!) ord, som kun forekommer fra 5 til 1 gang. Når man er nede på disse små tal, er en statistik på grundlag af et tilfældigt udvalg forfattere ikke noget, som har betydning. Eftersom den menneskelige natur ikke uden egen indsats kan falde under et vist intelligensniveau, kan man forestille sig, at de fire ansvarlige for det sproganalytiske leksikon under udarbejdelsen selv er blevet klare over, at de analytiske intentioner ikke gav resultater på grund af de metodiske fejl, de havde begået i starten. Men... disse moderne mennesker har maskiner, de har "kørt" "programmer", "systemer", eller hvad man nu kalder disse djævelskaber, og så skal de udgive det, som kommer ud af det.

Der er dog en mere generel og afgørende indvending mod leksikonet og den mentalitet, som står bag dets udarbejdelse. Har nogen overhovedet spurgt om at få de oplysninger, som leksikonet vil give? Har nogen overhovedet mærket et behov for at vide det, som leksikonet vil give svar på? Nej, men i Liège har man nogle apparaturer, som, fodret med hvilken som helst stofmængde, splitter denne mængde i portioner, registrerer og husker. Og så lader disse Liège-kolleger de mekaniske apparaturer og teknikken bestemme over, hvad og hvordan de skal forske. Men menneskene bør bruge maskinerne som hjælp for at få svar på spørgsmål, som virkeligt eksisterer og er relevante. De skal ikke acceptere maskinernes mekanisme, dvs. det som maskiner kan, som om den var et relevant spørgsmål.

Hvorfor så stor en forargelse fra min side? For det første på grund af de penge, som det belgiske folk har betalt, og på grund af dem, som utallige biblioteker har spildt ved at købe leksikonet. Bøger af den slags bliver altid automatisk købt. Leksikonet står også på vort instituts bibliotek, hvor ingen vil hente det fra reolen. For det andet: tænk på det spildte arbejde. For det tredje: denne leg med de moderne apparaturer er farlig for de humanistiske videnskabers fremtid. Det værste er dog, at alt det onde har en vis besmittende og forførende kraft, hvis man ikke reagerer. Tænk, hvor glade det danske forskningsråd og de erhvervslivsrepræsentanter, som Bertel Haarder vil installere i Konsistorium, ville være, hvis filologerne i Danmark kunne tænke sig at forske i noget af den slags, med IBM-maskiner og lignende. Se, det er solid, håndgribelig forskning, et "projekt" med ansøgninger om anskaffelse af dyre apparaturer, kvitteringer, skema for tidsbenyttelse, tilvækst og årsværk!

ANMÆLSELSE AF PETER BRANDES UDS STILLING "FORTID" PÅ
I CARLSBERG GLYPTOTEKET

Peter Brandes er egentlig maler; men har interesse for de figurative fremstillinger rundt om på Europas museer. Her har han fået tilladelse til at eksperimentere med et andet billed-
ende medie - fotografiet. I tågede oprids fremstår statuer og
monumenter i en anden virkelighed - udsat for to-dimensional-
itet og sort/grønne - hvide farver. Indramningen forstår at yde
fotografierne al mulig retfærdighed. Smukt gjort. Selve ud-
stillingen er ophængt ganske traditionelt i et lokale for sig -
og der synes kun i beskedent omfang at være tale om en indre
sammenhæng, der leder tilskuerens krabbegang fra billed til
billed.

Endevæggen af det store todelte rum er forbeholdt en temati-
sering af de deliske løver (fra 6. årh. f.kr. og de står stadig
på Delos) - og det var godt at se. Den samlede billedskare gav
koleidenskopisk udtryk for glemte forestillinger om fortidsuhyr-
er og fossiler, alt efter vinkler, afstand og klipning. Fordi
billederne appellerer til fantasier, skabt i barndommens tætte
nærvar med det umulige og det irrationelle, synes de blot som
dokumentariske snapshots af erindringer. Man omgås hurtigt
med fortrolighed og pirret nysgerrighed til stadigt at genop-
leve ved hjælp af Peter Brandes billeder. Han synes meget op-
taget af den direkte konfrontation, som den ægyptiske skriver
(8. dynasti, Louvre) udgør, støttet af den vegeerende krops-
stilling. Den indre ro, som man bliver mødt med i Louvres
nederste udstillingsrum - stående overfor Ægyptisk Skriver,
bliver total i den tågede grønlignende udvalgte virkelighed
på Glyptoteket. Brandes vælger for os og gør det godt. Han
finder den "geist" som er så svær at finde i museumsturistens
Mecca, distraheret af amerikanske diskantstemmer, engelske
knickers-ben og italienske børn - på Louvre.

Flere billeder af Athens Nationalmuseums kouroi (6. årh.
f.kr.) viser Brandes' forsøg med mediet, og genskaber hos til-
skueren en fornemmelse af svagt erindrede gode venner, som vi
stadigt har i os, som en bagage til fremtiden. Også Athene og
Gigant (Museet på Akropolis, 6. årh. f.Kr.) er kendt bagage. Den
stammer fra andre æstetiske kulturoplevelser; fra de få gange
det er lykkedes os at stå op med solen og se varmen få magten

over verdens fugt. Den er teatralisk men virkelig, idet vi ser
billederne af Athenes flagrende klædedragt og fastlåsning af
dynamik. Vognstyreren (5. årh. f.kr.) fra Museet i Delfi husker
vi alle som det gode eksempel på den strenge stil; især den
lange kiton virker som bøjet af en fabriksrobot og udført i
bølgeblik - men ved Brandes foto fremstår den som en vævet dragt,
hvor stofligheden gør det svært at holde hænderne i hvilestil-
ling. Hans valg har atter efterladt én med en følelse af doku-
menteret liv - et snapshot af en voldsom aktivitet, der ikke
er tilendebragt.

Således også med hans Ægyptisk Hund (26. dynasti, Louvre). Den
sitter med sitrende agtpågivenhed, så parat til handling, løb,
glæde eller leg, at fotografen har besvær med fastfrysningen af
hunden til den todimensionelle flade. FORTID er et absolut ram-
mende nøgleord for billederne - i kraft af at Brandes rammer
ind i den individuelle tilskuers personlige fortid - sin fanta-
sis rødder.

Jeg var oplivet efter at have besøgt udstillingen og havde
appetit til at få videre i antiksamlingen på museet - og hvil-
ken oplevelse. Det blev et ganske andet liv samlingen strålede
af. Den symbolske fastholdelse af et kendt liv (som statuerne
jo var for grækerne og romer etc.) blev også mig til del.
Nr. 238b Hund (gravstatue, Attika, 4. årh. f.kr.) er ikke længere
blot et nummer, men blev nu en lyslevende mulighed - jeg opdag-
ede det har potentialer til liv. Aristoteles taler i De Anima
om at sansning kræver et medium - nuvel, det medium er
Peter Brandes.

10/2 1986 af
Dorte Wille

UD MED GRAMMATIKKEN!

- en énakter cum argumento et notis.
- ved Søren Sørensen

Det følgende replikskifte har jeg fundet under oprydning af noget af alt det papir, man stifter bekendtskab med i sin studietid, nærmere bestemt i "Papir. Tidsskrift for sprogforskning", nr. 5, 1976, ss. 42-45, som del af et interview med Erik Hansen (EH) ved Jesper Herman (JH) og Frank Gregersen (FG). Det er, som det hed i de dage, en rigtig progressiv dialog, der finder sted.

Baggrunden er det teoretiske og pædagogiske opgør med den "sorte" grammatik - kryds og bolle, forskellen på "du" og "dig" og den slags. Og det fag, der danner baggrund for diskussionen er dansk; og det sprog kan vi jo lissom allesammen alligevel. Ud til højre med grammatikken!

Men se, på universiteter har man altid haft et elementært behov for at gøre ting udviklede, selv de mest simple. Derfor ud med grammatikken og ind med lingvistikken og specielt transformationsgrammatikken! Transformationsgrammatikken var, set i perspektiv, en ny måde at analysere sætninger på, der havde sit udspring i USA (Chomsky) og altså i det engelske sprog. Og en meget nyttig måde; bl.a. kan den let og elegant forklare størrelsen en akkusativ med infinitiv. Men den prætenderede mere: sproget havde både en "surface structure" og en "deep structure", og hvor den "sorte" grammatik gav sig af med overfladen og alle dens hæslige regler, kunne man nu gå i dybden og forklare, hvordan sproget og tanken virkelig hang sammen. Derved blev én slags grammatik sat i skammekrogen, mens en anden buldrede frem; og ikke blot dér, hvor det gjaldt selve sprogbeskrivelsen, men også hvor sproget mødte både sjælen og samfundet (psyko- og sociolingvistik). Selve litteraturen undgik heller ikke lingvistikens universalforklaringer.

På vort institut har vi gudskelov stadig en opdeling mellem kontant sprogfærdighed og litterær læsning, selv om det nok mest skyldes sprogenes særlige art. Men det er for en moderne grammatiker noget af det værste, der findes. Alene ordet "stil" må give ham kuldegysninger eller latterkrampe. Men som sagt, den universitære trang til skolastiske armbøjninger fornægter sig ikke, mutandis mutatis. Så uanset, hvor meget der i det følgende plæderes for at afskaffe grammatikken for især dansk i folkeskole og gymnasium, falder der de samme personer helt naturligt et andet sted i samtalen at sige: "Kan de generalisationer, som Diderichsens skema udtrykker, inkorporeres som andet end surface-structure constraints?" Hva'behar, den slags står der ikke no-

get om i Madvig.

Nu over til det mere muntre.

Man må ikke forledes til at tro, at deltagerne i stykket alle er slemme venstreorienterede universitets-marxister. Hovedpersonen, professor Erik Hansen er skam den pæne mand, der er ekspert i vort modersmål og bl.a. altid hidkaldes af TV-Avisen, når man skal have forklaret malabariske udtryk som "europæisk fælles-akt"; men tidstypisk, kæk og med på noderne var han skam.

Der er ingen antagonisme mellem FG/JH og EH, men stykket har en rigtig skurk: grammatikken, personificeret i de fåle censorer.

Vi lader tæppet gå.

HVAD SKAL MAN MED GRAMMATIK?

FG: Kunne du tænke dig at foreslå grammatikundervisningen gennemført i gymnasiet.

EH: Nej det ved Gud jeg ikke kunne. Jeg ved ikke om du er så godt inde i historien, at du ved at jeg har rejst land og rige rundt og propageret intenst for at vi skulle afskaffe grammatikken over hele linjen.¹⁾

FG: Også i folkeskolen?

EH: Ja, jeg har. Jeg har først og fremmest talt for folkeskolelærere. Gymnasiet var det ikke ret nødvendigt med, fordi der var ingen, der gjorde noget ved det alligevel.

FG: Den ny danskvejledning, opfylder den så det, du har propageret for.

EH: Nej, det gør den ikke. Men den betegner jo nok et fremskridt i forhold til tidligere vejledninger. Der er ikke meget grammatik tilbage i forhold til tidligere. Hver gang de kommer til det bliver de jo helt febrilske og siger at "det skal jo ikke hænge sammen det her" og sådan noget der. Til gengæld argumenteres der overhovedet ikke for hvad man skal med det, hvad det skal bruges til.

Der er vist nok et par pseudo-argumenter hist og her,²⁾ om at det er nyttigt at kunne noget, når man skal lære at stave og den slags, men det mener jeg faktisk er forkert. Jeg har holdt kurser for folkeskolelærere, hvor jeg har bevist for dem at det som regel er totalt unyttigt med grammatikken. Og i de tilfælde hvor det var nyttigt, kunne man lige så godt have brugt noget andet, der var lige så nyttigt. Så jeg regner ikke de argumenter, der er for grammatikken, for noget som helst. Jeg mener det eneste effektive argument for grammatikken i folkeskolen og gymnasiet: Ja, der er to:³⁾

Det ene er fremmedsprogundervisningen? Ikke mindst nyere strømninger inden for fremmedsprogslæragogikken som indfører "concept-learning" i modsætning til den vilde naturmetode-periode, må give en eller anden form for behov for grammatik.

Det andet argument er jo altså: Hvis de med djævlens vold og magt skal lære at sætte komma på den gammeltdags måde, så kommer vi heller ikke uden om det der. Men det er også de eneste to argumenter, der kan skaffes. Jeg kan ikke se der er argumenter for det med henblik på dansk.

Det er jo det jeg har sagt til folk. Hvor eneste gang jeg har snakket for folkeskolelærere siger de: jamen der er jo de her kommaer. Og så må man jo sige: jamen så forhelvede lad dog være med det! Gå over til pausekommaer! Det har i øvrigt virket på mange.

FG: De gør det altså?

EH: Ja, ja. Den typiske udgang på en diskussion ved sådan et møde er at jeg bliver opfordret til at lave et kursus i pausekommatering og det tager kun en time, så det gør jeg som regel. Der bliver flere og flere, som gør det.

FG: Hvad siger fremmedsprogslæreren så?

EH: Du mener, når de ikke får grammatikken? Det er de selvfølgelig utilfredse med, når de mener, at det er dansklæreren's pligt at gøre det. Jeg har sagt til de dansklærere, jeg har diskuteret det med, at så skal de sige til fremmedsprogslæreren, at da dansklæreren ikke har noget at bruge det til, så kan han ikke se at det er hans opgave. Lad det gå over til gymnastiklæreren. Nu har dansklæreren gjort det i halvandet hundrede år, nu må det være et andet fagstur simpelthen, som det heller ikke rager en skid. Gymnastik, det er også sådan noget med bøjning, ikke? ⁶⁾

Der er da masser af yngre dansklærere, der synes det er rigtigt, og gør det: pausekommatering, som er ret nær at indlære - og så altså: droppe hele grammatikken. De benytter sig af det, der står i den blå betænkning, at man skal kun "bruge det grammatik der er nødvendigt": De siger der er ikke noget, der er nødvendigt og så er den hjemme! Og det går altså, hvis man tør? Nogen af dem er selvfølgelig skidebange for censorerne og lærer dem pligtskyldigt en lille smule.

Jeg har en datter der går i ottende i øjeblikket og som lærer dansk, engelsk og tysk og har grammatik alle tre steder. Hun lærer tre forskellige grammatikker, som hun overhovedet ikke kan forbløde med hinanden. Det gør det endnu mere absurd. Forleden - jeg vil ikke påstå hun bad mig om at hjælpe med en tysk sætning - for hun undgår mig helst - men jeg masede mig på.

Det var typen "Jeg ved godt at hus hedder Haus, men jeg ved ikke om det hedder 'der' 'die' eller 'das'". Så siger jeg: "Hvad køn er det?" "Aner det ikke" siger hun så. "Det må I have lært noget om". Nej, aldrig havde de lært noget om køn. "Er det et n-ord eller et t-ord på dansk" sagde jeg så. Og uden et øjeblik tvivl: "t-ord". "Jamen det betyder intetkøn". "Gud er det det, nå das Haus så". "Ja, den er i orden". ⁹⁾

JH: Det er egentlig fantastisk: børnene lærer gladeligt det ene system efter det andet i parallelle kredsløb.

EH: I virkeligheden bør man jo, når man er færdig med at forarge sig over det, undre sig over, hvordan fanden de bærer sig ad med at undgå at opdage, at det er det samme. Men det må jo netop komme af at ingen gør sig den ulejlighed at forklare dem, hvorfor de lærer det. I hvert fald i dansktimerne. I tysktimerne kan de vel nok nogenlunde se det.

FG: Hænger grammatikundervisningen i fremmedsprogssammenhæng ikke på korrekthedskravet? Kunne man ikke undvære den, hvis man fx sagde, det er sgu ligegyldigt om de siger 'der Haus' eller 'das Haus'. ¹¹⁾

EH: Nå sådan, det er det, du vil ind på. Du, det tør jeg ikke sige. Gad vidst om nogen tør svare kategorisk på det, men det er da ganske givet, at man kunne slække på en hel masse af de der redundante dimser. Adjektivernes stærke og svage bøjning og alt det, ikke. Det er da helt givet. Og man har da drøftet i flere fagtidsskrifter om man ikke skulle gøre det. Det, der holder folk tilbage er vel den elementære skræk for censorerne og eksamen. ¹²⁾ Og for det andet, at de føler sig vel ikke sikre på - og det mener jeg da også er begrundet - ved vi nok om de her ting til at vi tør tage ansvaret for at droppe det? Studenterne kan jo ikke noget, når vi forlader dem efter 3.g, men hvordan det ville have set ud, hvis vi ikke engang havde forsøgt, det ved jeg ikke. ¹³⁾ Det er et ret stort ansvar at tage.

JH: På den anden side synes jeg, når man kan argumentere med dels: vi kan ikke lære dem ret meget af det alligevel og dels: det er altså tvivlsomt om det overhovedet er brugeligt selv om de nu lærte det til punkt og prikke. Så synes jeg nu egentlig, man står ret stærkt med sit vovemod. ¹⁴⁾

Men det dækker også min fornemmelse af de sociologiske forhold omkring skoleadministration - både med pausekommaerne, som du siger og med det her: CENSORERNE. Vi har altså en måde at administrere vore uddannelser på som i den forstand er meget inertfyldt.

FG: Det er vel fordi censorerne er det ukendte.

EH: Ja, det hjælper ikke engang at sige at censorerne, det er dem der sidder rundt om jer, på sådan et kursus.

FG: Censorerne, det er dem, der ikke tager på kursus. ¹⁶⁾

- 1) Helten præsenterer sig selv og sine tidligere bedrifter.
- 2) Helten modstandere karakteriseres.
- 3) Helten viser storsind over for de nedlagte modstandere.
- 4) Her kommer vi ind.
- 5) Mærk det subtile vid i denne replik.
- 6) Værdigt arbejde!
- 7) Helten karakteriserer sin egen flok.
- 8) Skurkene!
- 9) Et exemplum, hentet lige ud af det virkelige liv. Mærk også den grammatik-løse grammatik i funktion: "n-ord" og "t-ord".
- 10) Se den samme ikke-grammatiske grammatik.
- 11) Her ser vi et eksempel på eleven, der er endnu mere dristig end sin læremester, der som det ses i den følgende replik dog holder lidt igen.
- 12) Vvf. n. 8.
- 13) Men liquet: er det den faktiske eller den hypotetiske situation, der hentydes til? Under alle omstændigheder er det en sær tvivl, der helt her udviser.
- 14) Vvf. n. 11. Mærk også de retfærdiges karakteristik af dem selv.
- 15) Vvf. n. 8. Mærk også universitets-marxisten, der straks lissom forholder det hele til samfundet.
- 16) Vvf. n. 8. Mærk også den afsluttende, typisk danske småironiske bemærkning.

Indholdsfortegnelse

Indledning.

Analyse af Augustus-biografien.

Struktur og tematik i kejser-biografierne.

Sammenligning af kejser-biografierne med "De viris illustribus".

Sueton og den antikke biografi.

Noter.

Bibliografi.

det følgende er der i selve teksten anvendt forkortelser på Suetons værker efter ord Latin Dictionary, mens sekundærlitteraturen er angivet med forfatternavn og eventuelt sidetal.

Indledning.

Punkterne 2 til 5 i indholdsfortegnelsen giver måske indtryk af mere, end hvad det er muligt at præsentere på 10 sider; det er klart, at der i denne sammenhæng ikke kan præsenteres et fuldt billede af det, der foregår i punkterne. Hvad det følgende er, er et forsøg på med udgangspunkt i Aug. at trække nogle linjer op til karakteristik af dette værk sammen med de andre kejser-biografier og dernæst udvide billedet af Suetons biografiske form ved at berøre De vir. ill. Endelig vil jeg kort diskutere genren den antikke biografi og placere Sueton i denne sammenhæng. Siden jeg har et vigtigt punkt for karakteristikken af Suetons kejserbiografier været bestemmelsen af dem som genre i en antik tradition; jeg vil berøre de vigtigste synspunkter derom i afsn.5. Det behøver næppe nogen udvælgelse at påpege traditionen og genrens betydning for antikke forfattere, hvad enten det gælder det objektive, som traditionen aflejrer med hensyn til formen, eller det gælder de enkelte forfatters bevidsthed om, hvad man kan og måske især ikke kan i bestemte genrer. Allerede her bør det dog nævnes, at når det gælder biografien - det i bredeste forstand at beskrive et menneskes liv -, er sagen betydeligt mere indviklet og varieret, end når det gælder andre som f.eks. den episke. Hertil kommer, at enhver (antik) forfatter også har krav på at blive læst på sine egne betingelser - ud fra sine kræfter, som de ligger for os; dette synspunkt ligger til grund for afsn. 2 til 4.

Sueton knytter der sig en række problemer omkring hans eget livsløb og dets forhold til de forskellige værker fra hans hånd. Jeg

skal ikke komme nærmere ind på dette, men det bør nævnes, at især hans stilling som kejserlig "ab epistulis" fra år 118 og vel også de andre hverv som "a studiis" og "a bibliothecis" gav ham tilgang til dokumenter, breve m.m. tilbage fra det tidlige principat. Hans kejserbiografier er imidlertid hverken en historisk gennemgang af de enkelte kejsers administration eller afsløringer af statshemmeligheder. Derimod er det et væld af oplysninger samlet mange steder fra, der alle har direkte at gøre med disse verdens mægtigste mænd og spænder fra ting af verdenspolitisk betydning til oplysninger om f.eks., at Augustus havde nyresten og brugte præpositioner ved bynavne. Sueton var "grammaticus", "scholasticus" (jvf. Plinius, Ep.I 24.4), filolog, lærer, eller hvad vi nu vil gengive det med på dansk - ikke historiker. I afsn.5 vil jeg kort komme ind på sammenligningen med historien. Det interessante ved ham er imidlertid ikke, at han ikke skrev historie, men at han brugte en særlig form for biografi til at beskrive en særlig periode og styreform og dens ledende mænd. Om denne form så egner sig til denne genstand, er straks et andet spørgsmål; i det følgende vil vi se på nogle af konsekvenserne.

År 121 kom Sueton i kejserlig unåde og blev fjernet fra sine poster. Hvilken betydning det havde for hans kejser-biografier, er uklart. Vi kan iagttage, hvordan både omfang og dokumentationsmateriale skrumpede ind i to stadier: først mellem Jul. og Aug. over for de senere julio-claudiske kejsere og senere mellem disse og de sidste søk¹. Dette kan ses som et resultat af mindsket tilgang til kildemateriale; det kan også ses som en afmatning eller svækket interesse fra forfatterens side - efterhånden som værket skred frem. Kronologien med hensyn til de enkelte biografier ligger imidlertid ikke fast - det gælder også for De vir. ill. -, og man kan også se sagen modsat som en stadig udvikling: de seks sidste biografier er komponeret først og noget usikkert, mens Suetons i behandlingen af de julio-claudiske kejsere finder den fuldt udviklede form².

2. Analyse af Augustus-biografien.

Som antydnet i det foregående knytter der sig mange problemer til forståelsen af Sueton og biografien; men det at opstille en skematisk analyse af de enkelte værker er ikke svært - al den stund, han selv er yderst skematisk i sin form. For Aug.'s vedkommende kan opstilles følgende skema:

1) Kapp.1-4: Slægt - forældre
2) - 5-8: Fødsel - barndom - navne - ungdom - vej til magten

Indholdsfortegnelse

Indledning.

1. Analyse af Augustus-biografien.

2. Struktur og tematik i kejser-biografierne.

3. Sammenligning af kejser-biografierne med "De viris illustribus".

4. Sueton og den antikke biografi.

Noter.

Bibliografi.

det følgende er der i selve teksten anvendt forkortelser på Suetons værker efter ord Latin Dictionary, mens sekundärlitteraturen er angivet med forfatternavn og eventuelt sidetal.

Indledning.

Punkterne 2 til 5 i indholdsfortegnelsen giver måske indtryk af mere, end hvad det er muligt at præsentere på 10 sider; det er klart, at der ikke kan danne sammenhæng ikke kan præsenteres et fuldt billede af det, der foregår i punkterne. Hvad det følgende er, er et forsøg på med udgangspunkt i Aug. at trække nogle linjer op til karakteristik af dette værk sammenlignet med de andre kejser-biografier og dernæst udvide billedet af Suetons biografiske form ved at berøre De vir. ill. Endelig vil jeg kort diskutere genren den antikke biografi og placere Sueton i denne sammenhæng. Siden jeg har et vigtigt punkt for karakteristikken af Suetons kejserbiografier været bestemmelsen af dem som genre i en antik tradition; jeg vil berøre de vigtigste synspunkter derom i afsn.5. Det behøver næppe nogen uddybning at påpege traditionen og genrens betydning for antikke forfattere, hvad enten det gælder det objektive, som traditionen aflejrer med hensyn til formen, eller det gælder de enkelte forfatters bevidsthed om, hvad man kan og måske især ikke kan i bestemte genrer. Allerede her bør det dog nævnes, at når det gælder biografien - det i bredeste forstand at beskrive et menneskes liv -, er sagen betydeligt mere indviklet og varieret, end når det gælder andre som f.eks. den episke. Hertil kommer, at enhver (antik) forfatter også har krav på at blive læst på sine egne betingelser - ud fra værkerne, som de ligger for os; dette synspunkt ligger til grund for afsn. 2 til 4.

I Sueton knytter der sig en række problemer omkring hans eget livsforløb og dets forhold til de forskellige værker fra hans hånd. Jeg

skal ikke komme nærmere ind på dette, men det bør nævnes, at især hans stilling som kejserlig "ab epistulis" fra år 118 og vel også de andre hverv som "a studiis" og "a bibliothecis" gav ham tilgang til dokumenter, breve m.m. tilbage fra det tidlige principat. Hans kejserbiografier er imidlertid hverken en historisk gennemgang af de enkelte kejsers administration eller afsløringer af statshemmeligheder. Derimod er det et væld af oplysninger samlet mange steder fra, der alle har direkte at gøre med disse verdensmægtigste mænd og spænder fra ting af verdenspolitisk betydning til oplysninger om f.eks., at Augustus havde nyresten og brugte præpositioner ved bynavne. Sueton var "grammaticus", "scholasticus" (jvf. Plinius, Ep.I 24.4), filolog, lærer, eller hvad vi nu vil gengive det med på dansk - ikke historiker. I afsn.5 vil jeg kort komme ind på sammenligningen med historien. Det interessante ved ham er imidlertid ikke, at han ikke skrev historie, men at han brugte en særlig form for biografi til at beskrive en særlig periode og styreform og dens ledende mænd. Om denne form så egner sig til denne genstand, er straks et andet spørgsmål; i det følgende vil vi se på nogle af konsekvenserne.

År 121 kom Sueton i kejserlig unåde og blev fjernet fra sine poster. Hvilken betydning det havde for hans kejser-biografier, er uklart. Vi kan iagttage, hvordan både omfang og dokumentationsmateriale skrumpede ind i to stadier: først mellem Jul. og Aug. over for de senere julio-claudiske kejsere og senere mellem disse og de sidste seks¹. Dette kan ses som et resultat af mindsket tilgang til kildemateriale; det kan også ses som en afmatning eller svækket interesse fra forfatterens side, efterhånden som værket skred frem. Kronologien med hensyn til de enkelte biografier ligger imidlertid ikke fast - det gælder også for De vir. ill. -, og man kan også se sagen modsat som en stadig udvikling: de seks sidste biografier er komponeret først og noget usikkert, mens Suetons i behandlingen af de julio-claudiske kejsere finder den fuldt udviklede form².

2. Analyse af Augustus-biografien.

Som antydnet i det foregående knytter der sig mange problemer til forståelsen af Sueton og biografien; men det at opstille en skematisk analyse af de enkelte værker er ikke svært - al den stund, han selv er yderst skematisk i sin form. For Aug.'s vedkommende kan opstilles følgende skema:

- 1) Kapp.1-4: Slægt - forældre
- 2) - 5-8: Fødsel - barndom - navne - ungdom - vej til magten

- 3) - 9-19: Borgerkrige
- 4) - 20-23: Ydre krige
- 5) - 24-25: Militære forordninger
- 6) - 26-28: Embeder og politik
- 7) - 29-30: Offentlige bygninger og anlæg
- 8) - 31: Religiøse indretninger
- 9) - 32-34: Lov og orden
- 10) - 35-42: Politiske anordninger
- 11) - 43-45: Offentlige lege og skuespil
- 12) - 46: Forhold i Italien
- 13) - 47: Forhold i provinserne
- 14) - 48: Forhold til ydre riger
- 15) - 49: Placering af hæren
- 16) - 50: Kejserens søl
- 17) - 51-56: Forhold til magten: "clementia civilitasque" - kejserdyrkelse - titler - personlig opførsel - holdning til kritik
- 18) - 57-60: Popularitet
- 19) - 61: Moderen
- 20) - 62-65: Ægteskaber og børn
- 21) - 66-67: Venner og klienter
- 22) - 68-70: Seksuelle forhold o.l.
- 23) - 71: Spillelidenskab
- 24) - 72-78: Almindelig privat opførsel - mad og vin o.l.
- 25) - 79-83: Udseende og haibred
- 26) - 84-89: Litterære interesser og sysler
- 27) - 90-93: Tro og overtro
- 28) - 94-97: Varsler o.l. i relation til hans fødsel, liv og død
- 29) - 98-100: Død
- 30) - 101: Testamente

Det er kotyme for antikke prosaister at forsyne deres værker med forord, der gør rede for deres generelle holdning til det, de skriver om. Et sådan forord har der sikkert også været i Suetons kejser-biografier, men er i så fald gået tabt sammen med begyndelsen til Jul. Alligevel er det muligt ud fra ovennævnte skema og program-agtige udsagn fra forfatterens side inde i de enkelte biografier at danne sig et videre billede af det grundlæggende i hans biografiske metode på det kompositoriske plan.

For det første har han i Aug. og de andre kejser-biografier som basis anvendt denne fire-deling³: I: 1-8, livet til magtovertagelsen. II: 9-60, offentligt liv, hhv. militært (9-25) og civilt (26-60). III: 61-93, privatliv. IV: 94-101, varsler, død og testamente. Disse inddelinger signaliseres på to måder: De enkelte kapitler indledes i reglen med ord, der straks angiver, hvilken kategori af livet, kapitlet handler om⁴. Desuden bruger han større inddelinger i stil med retorikkens "partitiones"; således 61.1, der netop deler I og II:

Quoniam qualis in imperiis ac magistratibus regendaque per terrarum orbem pace belloque re p. fuerit, exposui, referam nunc interiorum ac familiarum eius vitam quibusque moribus atque fortuna domi et inter suos egerit a iuventa usque ad supremum vitae diem.

Vi kan sammenligne dette med 37.1:

Mors quoque eius, de qua dehinc dicam, divinitasque postea per somnia ostentis praecognita est.

samt Cal.22.1:

Hastenus quasi de principe, reliqua ut de monstro narranda sunt.

og Nero 19.3:

Haec partim nulla reprehensione, partim etiam non mediocri lauda digna in unum contuli, ut secretorum a probris ac sceleribus eius, de quibus dehinc dicam.

I de sidste to tilfælde sker det i forbindelse med et kraftigt skred i fremstillingen: dels med overgang fra det offentlige til det private og dels med skiften fra det (relativt) positive til det negative i handling og karakter hos personen.

For det andet kan sådanne inddelende overskrifter signalisere en forskel i fremstillingen mellem hhv. "summatim" og "singillatim", dvs. mellem det resumerende og det mere udførlige; således i Tib.42.1:

Ceterum secreti licentiam nactus et quasi civitatis oculis remotis, cuncta simul vitia male diu dissimulata tandem profudit: de quibus singillatim ab exordio referam.

og 61.2:

Singillatim crudeliter facta eius exsequi longum est; genera velut exemplaria saevitiae, enumerare sat erit.

og Jul.44.4:

De qua (sc. morte) prius quam dicam, ea quae ad formam et habitum et cultum et mores, nec minus quae ad civilia et bellica eius studia pertineant, non alienum erit summatim exponere.

For det tredje ser vi i Aug.9 ikke blot dette element, men også den vigtigste nøgle til Suetons generelle opbygning af sine kejser-biografier:

Proposita vitae eius velut summa partes singillatim neque per tempora sed per species exsequar, quo distinctius demonstrari cognoscique possint.

Dvs. det følgende skal ikke blot fortælles "singillatim"; der er også foretaget en skelnen mellem fremstilling "per tempora", dvs. kronologisk og "per species", dvs. kategorisk-beskrivende. Relaterer vi dette til skemaet ovenfor, får vi så at sige to rytmer i biografien: I og IV er livets egen rytme fra fødsel til død; desuden fremstiller I personens liv fra fødsel til højdepunktet for personen, nemlig at få og have magten, hvilket jo, for nu at tale aristotelisk, er kejserens "ἀκμή" og "τέλος". II og III er da også primært en beskrivelse ordnet i kategorier af kejseren som kejser. Det betyder ikke, at strukturen er så stiv, at den ikke giver mulighed for en række variationer; ofte er disse jo ikke blot et spørgsmål om forfatterens kompositionelle hensigter, men simpelthen betinget af kendsgerninger i den enkeltes liv⁵. Således ligger borgerkrigene for Augustus før - og er midlet til - magten og danner i 9-19 den første kategori. Også på anden måde kan vi

se, at biografierne afpasses de særlige handlinger og karaktertræk m.v. hos de forskellige personer. Således ligger emfasen i Aug. på, hvad man generelt kunne kalde "omgang med" stat, religion, folket, familie, venner osv. - Augustus er et administrerende menneske. I Jul. derimod præsenteres vi i højere grad for en handlingens, krigens og magtens mand. Dog er det vigtigt at påpege det for Sueton typiske, at det ikke er fortællinger om f.eks. krige i sig selv, der har interesse - gallerkrigene absolveres således i et enkelt kapitel (25) -, men hovedpersonens opførsel som person, som general (jvf. 57-70). Omvendt nedtones Tiberius' ikke ubetydelige militære bedrifter af hensyn til beskrivelsen af hans "vitia male diu dissimulata", der slippes endeligt løs på Capri (jvf. 42.1 citeret ovf.). Et andet træk er, at beskrivelsessynsvinklen jo ikke udelukker det kronologiske i selve kategorierne - f.eks. følger borgerkrigene i Aug. efter hinanden i kronologisk rækkefølge. I et kapitel som Aug.34 markerer man imidlertid mere forfatteren selv, der lader et handlingsforløb - indførelse af love om sædelighed - fremstå som en egen historie med sin egen logik i det voksende sammenstød mellem Augustus' intentioner og omverdenens reaktioner.

Derimod er Suetons brug af varsler o.l. et godt eksempel på følgen af kategoriseringsprincippet. En historisk, fortællende forfatter havde nok spredt dem ud i fortællingen for at krydre den. Sueton samler dem i 94-97, så de på denne måde på ét sted omkranser hele Augustus' liv og død; kompositorisk med den yderligere pointe, at varslerne har sammenhæng med såvel den foregående kategori om tro og overtro og den afsluttende fortælling om Augustus' død ⁶.

Kort sagt: det opregnende og faktuelle dominerer i indholdet. Det giver sig også udslag i stilen, der er holdt i et nøgternt, konstaterende sprog uden den større periodisering; vi kan sammenligne med stilen hos en anden "grammaticus", Varro eller med tekniske forfattere fra det 1. årh. som Vitruv og Frontin. Endvidere fortæller stilen os om et andet centralt punkt i Suetons biografiske facon: det er en enkelt person, kejseren, der konsekvent står i centrum, og det er bestandigt fra hans synsvinkel, beskrivelsen sker. Det viser sig ikke mindst ved, at han er grammatisk subjekt i langt de fleste hovedsætninger, omkring hvilke absolutte oblativer, participier og bisætninger tager sig af omverdenen. Sker det en enkelt gang, det ikke kan undgås, at andre optræder som subjekt, kan Augustus betegnende nok optræde som objekt ved pronominet "ipsa" (jvf. 19.2). De for selv-latin så karakteristiske epigrammatiske "sententiae" mangler hos Sueton. Det hænger sammen med, at også Sueton selv holder sig i baggrunden for hovedpersonen og ikke lægger eksplicitte vurderinger ind i sin fremstilling ⁷. Men det skyldes

nok også, at hans nøgterne stil ikke tillader det ofte anstrengte og pseudo-filosofiske, der kan ligge i disse "sententiae". Så meget mere bemærkelsesværdigt - og uklart - er det, når han en sjælden gang forsøger sig med det, som i Aug.28.1:

Sed reputans et se privatum non sine periculo fore et illam (sc. rem publicam) plurimum arbitrio temere committi, in retinenda perseveravit, dubium eventu meliore an voluntate. ⁸

Et andet grundlæggende træk i Suetons måde at skrive biografi på, der umiddelbart træder frem af teksterne, er hans behandling af kilderne. Disse er eksplicit anført en række steder, og kan i Aug. inddeles sådan

- 1) Kilder med navns nævnelse: Cicero-breve (3.2), Iulius Saturnius (27.2), Cremutius Cordus (35.2), Valerius Messala (74), Cornelius Nepos (77), Iulius Marthus (79 og 94.3), Asclepias Mendes (94.4), Gaius Drusus (94.6). Desuden taler han i 2.3, 3.1, 15.1 og 94.8 om "alii", "nonnulli" og "quidam"; i 70.1 citerer han anonyme, men "notissimi" vers.
- 2) Angivelser af typen "fertur", "ut ferunt" osv: 33.1, 71.1, 80.1, 84.1 o.a.
- 3) Augustus. a) Fra hans selvbiografi, De vita sua: 2.3, 27.4, 43.1. b) Fra hans breve: 40.3, 42.3, 51.3, 52.2 o.a. i 76 citerer hans udtrykkeligt flere bemærkninger verbatim.
- 4) Antonius' breve: 2.3, 4.2, 10.4, 16.2 o.a.
- 5) Dokumenter som senats-akter og edikter: 5, 28.2, 44.1 o.a. I 58.2 sker det udtrykkeligt verbatim.
- 6) Rytter o.l.: 6, 11.
- 7) Personlig observation: 6, 7.1, 73 og 94.12.

Et broget billede, der giver indtryk af, hvorfra den biografiske filolog henter sine oplysninger. Kortfattet kan man bemærke følgende:

For det første er det karakteristisk for filologen, at han i modsætning til den antikke historiker overhovedet nævner sine kilder; det gælder ikke mindst for pkt. 1; specielt er også den ordrette gengivelse. Noget lignende gør sig gældende for talernes vedkommende: historikerne benytter disse til de store - selvkomponerede - reteriske armsving; Sueton bruger de faktiske taler til at hente detaljer frem. For det andet er det karakteristisk, at han ofte samler og diskuterer kilderne, når det drejer sig om uklarheder omkring kejserens fødsel (især Caligulas) og død (især Tiberius'). Her mærkes filologen, der ikke tager den første, den bedste forklaring for gode varer. Endelig kan nævnes en detalje af vigtig, generelt-metodisk karakter: Wallace-Hadrill ¹¹ har vist, hvordan en oplysning (Marena-sammensværgelsen) ikke berettes sammenhængende, men splittes op, og enkelt detaljer bruges i forskellige sammenhænge. Det nærliggende spørgsmål er, hvor udbredt det er; kendte vi mere til enkeltbegivenheder, kunne vi muligvis besvare det ⁹.

3. Struktur og tematik i kejser-biografierne.

Til det nævnte kan knyttes nogle betragtninger af generel karakter. Der er gjort flere forsøg på at vise, at Sueton ikke blot er kategorier og detaljer, men også strukturelt eller tematisk indeholder mere. Nogle af disse vil jeg referere her.

Steidle (især 108-126) så netop i det faktuelle en særlig romersk indgang til forståelse og beskrivelse af en person; f.eks. er en "virtus" ikke blot et abstrakt, filosofisk begreb - det er også en konkret handling. På basis af det faktuelle må vi så opbygge og betragte billedet af personerne. Hvordan det kan gøres, er Gugel et forsøg på at vise: den tematiske analyse (i hans tilfælde varsler, det erotiske og "ultima verba"), der på tværs af kategorier og enkeltbiografier knytter værkerne sammen. Wallace-Hadrill 142ff lægger en politisk og social tendens i Sueton: gode kejsere har de betydelige "virtutes" offentligt som privat og er samtidigt populære - og omvendt for de dårlige kejsere. Det kan lyde banalt, men pointen er, at disse "virtutes" ("clementia", "civilitas", "liberalitas" og "temperantia") ikke er tilfældige, men de, der typisk optræder i kejser-ideologi og -forherligelse. Suetons synspunkter om principatet kan næppe siges at være originale, endsige oppositionelle; vi er langt fra Tacitus' problematiseringer over magt og længsel efter republikken. Som Wallace-Hadrill siger (s.142):

Suetonius' sympathy goes to the emperor who performs his administrative functions properly; who accepts the hierarchy and traditions of Roman society, strengthens and enhances them; who maintains public order and morals; and who passes on to his successor the "res publica" of his ancestors, purged of its faults and improved by new institutions.

Kejser-biografierne fåogså en ekstra dimension, når vi betænker, at kejseren ikke er en tilfældig magtudøver, men er identisk med staten og i stigende grad også med religionen. Vi kan sige, at der er en ækivalens mellem Suetons biografi, der placerer kejseren i centrum (jvf. ovf. s. 5), og dempolitiske og sociale romerske virkelighed, der har kejseren som midtpunkt; og i denne situation er hans personlige egenskaber afgørende for de ydre forhold ¹⁰.

I denne sammenhæng kan vi betragte Augustus og Augustus-biografien i forhold til de øvrige kejser-biografier. De citerede ord af Wallace-Hadrill passer især på Augustus, der ikke alene er en "god" kejser og beskrives mest udførligt, men også er beskrevet som primært administrator og i denne egenskab kan siges at sætte en slags paradigme for de følgende. Også i den anden retning er Aug. interessant: hans forgænger, Cæsar, er jo ikke "princeps", men diktator, og det er først fra Augustus magten går i arv inden for familien (i 69 slipper "arcanum imperii" så løs igen, inden der igen kommer et dynasti, det flaviske). Men Cæsar og Augustus, eller rettere Octavian, har det til fælles, at de ikke har arvet enemagten, men har måttet kæmpe sig til den. Begge er de hos Sueton skruppelløse på dette felt, men på ét centralt punkt er de forskellige, nemlig når det gælder "clementia" over for de besejrede, jvf. Jul.75 i sammenligning med især Aug.13. Octavian mangler

ganske "clementia"; til gengæld er han i sin administration efter at have fået magten, som Augustus, beskrevet med netop sin "clementia civilitasque" (jvf. 51). Omvendt har vi allerede i hans efterfølger Tiberius, den første, der får magten foræret, lige den modsatte udvikling fra "god" til "slet".

Når vi taler om Suetons kejsere og moral, bør vi dog ikke glemme, at vi ikke hos ham finder den umiddelbare moralske applikation på historiske begivenheder og personer, der er så udbredt i antik historieskrivning, og som vi også træffer som et gennemgående træk i Plutarchs biografier. Som eksempel på det første kan citeres Livius' Forord 10:

...omnis te exempli documenta in illustri posita monumento intueri; inde tibi tuaeque rei publicae quod imitere capias, inde foedum inceptum foedum exitu quod vites.

Hvad Plutarch angår, er der hos ham en gennemført sammenhæng mellem en persons karakter og hans handlinger, det ydre udtryk for karakteren; således kan vi med Steidle 118 se hans Cæsar som inkarnationen af "φιλοτιμία". Anderledes hos Sueton: her er der ikke anlagt et overordnet moralsk synspunkt på karakterer eller handling. Derimod må billedet stykke for stykke sættes sammen af de faktuelle og empiriske opregninger og kategorier, der inddrager stort og småt i kejsernes handlinger og karakterer. Groft sagt er der ikke tale om helhed i billedet, men om en sum. Dette være nævnt for at sætte Suetons biografier i relief.

4. Sammenligning af kejser-biografierne med "De viris illustribus".

Af De vir. ill. har vi overleveret De gram., dele af De rhet. og enkelte digter-biografier ¹¹. Hvis vi tager Horats-biografien som repræsentant for sidste gruppe, genfinder vi fra kejser-biografierne træk som spørgsmål om herkomst, livet beskrevet før Horats' anerkendelse som digter, udseende og seksualvaner, datoerne for fødsel og død. Hertil kommer vurderinger om ægthed af spuriøse værker - et oplagt emne for filologen. Kildemæssigt er der såvel "traditur" som Augustus-breve; desuden oplysninger fra Horats' egne værker. Generelt er digterbiografierne imidlertid kortere og kategorierne færre, og det gælder i endnu højere grad for De gram. og De rhet., der er centreret omkring navn og herkomst og beskrivelse af det rent professionelle. Den vigtigste forskel er dog, at der er tale om udøvere i bestemte "artes", hvortil man trods alt næppe kan regne principatet. For De gram.'s vedkommende kan vi se, at det vigtige ikke så meget er de enkelte "grammatici" som deres bidrag til "ars grammatica" i Rom.

Der er den indholdsmæssige forbindelse mellem De vir. ill. og kejser-biografierne, at der i de sidste er kategorier for kejsernes litterære sysler, og at der i Vergil og Horats' biografier indgår deres forhold til Augustus; desuden trækker kejser-biografierne bl.a. på materiale

fra De vir. ill. til diverse detaljer. Hvad vigtigere er: de metodiske
ligheder har at gøre med selve Suetons biografiske form. Det vil vi
se på nu.

5. Sueton og den antikke biografi.

Biografien har som genre berøringspunkter med andre antikke genrer:
med historien, lovprisningstalen eller omvendt invektivet samt etik-
ken. Især er forholdet til historien interessant, da begge genrer har
med beskrivelsen af fortiden at gøre. I afsn. 2 og 3 berørte jeg nogle
af forskellene i indhold og sprog. Hertil kan føjes det, som antikke
biografiske skribenter selv har sagt om forholdet. Således fastslår
Plutarch, Alex. 1.2, stillet over for Alexander og hans bedrifter, at
vil man have ram på hans "ἦθος" kan en bemærkning fra ham være mere af-
slørende end store slag¹². Sueton har ikke eksplicit udtrykt sig om
forholdet; men det ligger implicit i hans skelnen mellem "per tempora"
og "per species": historien er kronologisk og kausal - biografien er
beskrivende og ordnet efter kategorier. Dette kan imidlertid også im-
plicere forskelle inden for selve den biografiske genre.

Det var udgangspunktet for Leo¹³, hvis hovedtese kort fortalt kan
fremstilles sådan: Ud af hele den peripatetiske-alexandrinske tradition
udvikler sig to former for biografi: Den ene er den peripatetiske, der
er repræsenteret ved Plutarch; i denne er stoffet ordnet kronologisk,
stilen kunstnerisk udført, og personerne ledere og hærførere. Den anden
er den alexandrinske, der er ordnet efter kategorier omkranset af de
ydre livsbegivenheder, uden stilistisk udsmykning og brugt til at be-
handle digtere, talere og filosoffer - ordets mænd.

Sueton står for Leo i gæld til den sidste tradition. Ikke blot, hvad
der jo er nærliggende, i værkerne De vir. ill, men også i kejser-bio-
grafieme, hvor han som den første har overført den alexandrinske meto-
de til at behandle politiske personer med. Derfor kategorierne og alle
detaljerne. Leos hypotese er omstridt, og det ville føre for vidt at
komme nærmere ind på diskussionen og hele det materiale, der ligger
bag den. Men af indvendinger kan nævnes, at Plutarch ikke kun er krono-
logisk; at andre genrer, specielt retorikkens lovprisninger og for rø-
merne særligt "laudationes funebres", spiller en mindst lige så stor
rolle som filologien; at det snarere er genstanden, den aktuelle per-
sons liv, der afgør fremstillingen fremfor et på forhånd fastlagt ske-
ma. Og om det i det hele taget er så sikkert, om vi kan operere med et
så håndfast genre- og afgrænsningsbegreb på et område, der har med
menneskers liv og livsførelse at gøre.

Under alle omstændigheder står Sueton centralt i denne diskussion,
fordi han - hvor han så end har inspirationen fra - konsekvent har

beskrevet en vigtig institution og dens mænd "per species". At han så
ikke når frem til de dybere politiske problemer eller teoretiseringer,
er nok snarere vores problem end hans intention.

6. Noter.

- 1) Tallene efter moderne kapitel-markering er: Jul.: 89, Aug.: 101, Tib.: 76, Cal.: 60, Cl.: 46, Nero: 57, Gal.: 23, Otho: 12, Vit. 18, Ves.: 25, Tit.: 11, Dom.: 23.
- 2) Om de ydre forhold omkring Suetons liv og værk, jvf. Baldwin lff og 154ff.
- 3) Jvf. Leo 2-10, der gør opmærksom på, at i Aug. er skemaet fuldest gennemført.
- 4) Jvf. f.eks. Aug. 9: "Bella civilia quinque gessit", 20: "Externa bella duo omnino per se gessit", 51: "Clementiae civilitatisque eius multa et magna documenta sunt", 79: "Forma fuit eximia", 86: "Genus eloquendi secutus est elegans", osv. Som det ses, går disse overskrifter gennem hele værket.
- 5) "The reader of Suetonius heeds vigilantly to discriminate between artistic motifs and patterns imposed by cold facts", Baldwin 216.
- 6) Jvf. 94.1: "Et quoniam ad haec ventum est, non ab re fuerit subtexere, quae ei prius quam nasceretur et ipso natali die ac deinceps evenirent" etc. og 97.1 ovf. i teksten.
- 7) Jvf. Wallace-Hadrill 23.
- 8) Sml. f.eks. Tacitus, Ann. IV 34.8: Carmina Bibaculi et Catulli referta contumeliis Caesarum leguntur; sed ipse divus Iulius, ipse divus Augustus et tulere ista et reliquere, haud facile dixerim, moderatione magis an sapientia.
- 9) Man kan også fundere over de eventuelle kilder, Sueton ikke nævner. Det gælder især Augustus, Res Gest. og forholdet til Plutarch og Tacitus; jvf. Baldwin hhv. 129ff; 117, 122, 184; 160, 191 o.a.
- 10) Denne magtudøvelse, hvor personen og hans karakter er centrale, er siden M. Weber hyppigt betegnet som "karismatisk" i modsætning til den institutionelle; jvf. Wallace-Hadrill 150. Når vi taler om "offentligt" og "privat" i den romerske sammen-
hang, må vi ikke glemme, at det "private", som f.eks. "amicitia", er noget andet og mere end vores "privatliv". Det gælder ikke mindst for kejsere.
- 11) Baldwin 385ff diskuterer udførligt problemerne omkring de sidstes ægthed.
- 12) Jvf. Nik. 1.5, Polyb 10.24, Nepos, Pelop. 1.
- 13) Jvf. til det følgende: Leo især konklusionen 315-323, Steidle 2-12, 150-177, Momigliano 18-22, Wallace-Hadrill 66-72.

7. Bibliografi.

Til nedenstående bibliografi bør bemærkes, at jeg i de nævnte værker har koncentreret mig omkring de afsnit, der omhandler Aug., De vir. ill. eller er generelle.

Baldwin, B, Suetonius (Amsterdam 1983).

Cizek, E, Structures et idéologie dans "Les Vies des Douze Césars" de Suetone (Bukarest og Paris 1977).

Gugel, H, Studien zur Biografischen Technik Suetons, Wiener Studien Beiheft 7 (Wien 1977).

Leo, F, Die Griechisch-römische Biographie nach ihrer Litterarischen Form (Leipzig 1901).

Momigliano, A, The Development of Greek Biography (Cambridge Mass. 1971).

Steidle, W, Sueton und die Antike Biographie, Zetemata 1 (München 1951).

Syme, R, "Biographers of the Caesars", Museum Helveticum 37 (1980) 104-128.

Townend, G B, "Suetonius and his influence", Latin Biography ed. by T A Dorey (London 1967) 79-111.

Wallace-Hadrill, A, Suetonius (London 1983).

RARUS RUS

ΑΠΟΨΥΜΙΟΝ

ΤΟΜΟΣ 1
ΣΕΙΡΑ ΤΩΝ
ΤΟΜΩΝ

